

BARNLIGT?

Børn og barndomssyn i museernes udstillinger

Børn bliver formet af voksnes syn på barndom. Det gælder også i børnelitteratur og i udstillinger til børn. Litteraterne diskuterer barndomssyn allerede, og med deres begrebsapparat kan vi gøre det samme i museumsverdenen.

I børnelitteraturforskningen diskuteres det om og hvordan man kan tale om børn og barndomssyn i litteraturen. Handler børnelitteratur om virkelige børn eller handler den om voksnes forestillinger om børn og barndom? Og er der en fare for at voksne former forståelser af barndom, som virkelige børn ikke kan slippe ud af? Den diskussion kan vi med fordel føre over i museumsverdenen, hvor flere og flere museer skaber udstillinger målrettet børn.

En ny darling

Udstillinger henvendt til børn er ikke et nyt fænomen, men i disse år er mængden og variationen i eksplosiv vækst. Med den nye museumsreforms fokus på børn og unge, vil tendensen næppe stilne af. Når et fænomen er på vej til at blive museumsverdenens darling, er det en god idé at stoppe op og reflektere over, hvad det kære væsen er for en størrelse. Jeg er derfor optaget af, hvad der sker, hvis vi overfører børnelitteraturens diskussioner til museernes udstillinger målrettet børn. Til det formål kan hentes en teoretisk optik ind fra den amerikanske litteraturforsker Marah Gubars insisteren på det risikable, men helt nødvendige i at formulere det barndomssyn, vi forsker, formidler og former ud fra. For barndomsforståelserne er der, uanset om vi er bevidste om det eller ej. Gubars vigtige pointe er, at barndomssyn og teorier om barndom er med til at skabe børns virkelighed. Et barn bliver formet af de virkelighedsforståelser vi voksne tilbyder dem, hvilket inkluderer de bøger de læser og de udstillinger de træder ind i.

Tre barndomsforståelser

Gubar opstiller tre enkle modeller for barndomsforståelser, som kan overføres til museernes udstillingspraksis til børn: Mangelmodellen, forskelsmodellen og slægtskabsmodellen, der er tre diskurser, som kan findes i både teori og i praksis. Hvis vi oversætter de tre modeller til museumsverdenen, så repræsenterer mangelmodellen en praksis, hvor målet er at indføre børn i alt det de endnu ikke ved og kan, ud fra en forståelse af barnet som 'endnu ikke voksen' og 'endnu ikke vidende'. Og ja, det føles mangelfuldt når det blik kastes på én, ikke mindst i en museums kontekst, hvor Så meget allerede vides.

Forskelsdiskursen forholder sig i stedet til barnet som væsensforskelligt fra den voksne – det udgør en 'andethed', som voksne nærmest ikke kan begribe, men som kan tillægges særlige værdier. Det kan fx være det naturlige, fantasifulde, legesyge, umiddelbare eller hjælpeløse. I museums- og udstillingspraksis kan det barndomssyn i sin radikale (men ikke sjældne) form, vise sig i legelandslignende installationer og formidling, der ikke forankres i museets samling og forskning. Her hentes legeskultur ind i museet, og det

Af
Line Esbjørn
Illustrationer
Rasmus Juul

BARNDOMSSYN OG TIDENS STORE DISKUSSIONER

Barndomssyn vil altid være sammenflettet med aktuelle teorier og diskussioner. Marah Gubars ideal, slægtskabsmodellen, hvor børn og voksne opfattes

som forskellige, men ligeværdige aktører, kan med fordel tænkes sammen med teorier om for eksempel kolonialisme, racisme, sexismen og klasseundertrykkelse.

R. JUUL-24.

kan være både sjovt og lærerigt – men ikke nødvendigvis musealt. Med forskelsforståelsen risikerer vi at afskære børnene fra at deltage i et voksendefineret museumsfællesskab. I dette paradigme anerkendes forskelle, men ikke i en form der kan skabe grobund for et fællesskab på tværs af generationer.

Slægtskabsmodellen opstiller Gubar, som et bud på et ideal vi kan udfolde teorier og praksisser ud fra. Og i museumsverdenen findes der heldigvis stærke tradi-

tioner for dette, især gennem de sidste årtiers arbejde med for eksempel brugerinddragelse, outreach, partnerskaber, medborgerskab og dialogbaseret praksis. Ved slægtskabsmodellen søges der ikke homogenitet mellem børn og voksne, men insisteres på at der er lighed. Barnet må ikke undervurderes og den voksne (læs: fagpersonerne på museerne) må ikke overvurderes – alle har agens og forudsætninger for at deltage og lade sin stemme blive hørt.

At opfordre til drøftelse af barndomssyn i museernes udstillingspraksis, kan virke nærmest banalt – men pointen hos Gubar er, at det er nødvendigt at gøre forsøget og risikabelt at lade være. For en af de forskelle der faktisk findes, er at voksne (museums) mennesker er med til at skabe formative virkelighedsforståelser om børn og barndom. Det er voksne, der har magten til at bestemme, hvilke barndomsforståelser der udstilles!

Line Esbjørn er undervisningsansvarlig på Frederiksborgmuseerne.

INVITATION

Bakkehuset på Frederiksborg har gennem historien dannet ramme for samtaler om litteratur og litteraturs betydning for samfundet med Kamma og Knud Rahbek som værter.

På Frederiksborgmuseerne fortsætter traditionen, og museet inviterer museumskollegaer til the og samtale om litteraturteori, barndomssyn og museers udstillinger til børn.

Arrangementet foregår på Bakkehuset mandag d. 16. september kl. 13-15. Tilmelding til Line Esbjørn på lie@frederiksborgmuseerne.dk

OM MARAH GUBAR

Marah Gubar er en amerikansk forsker i børnelitteratur og har en bog på vej med titlen *How to Think About Children: Childhood Studies in Academy and Beyond*. Her er ambitionen at etablere et fælles sprog for barndomsforståelser inden for kunst,

videnskab og de humanistiske fag. På dansk foreligger hendes artikel *Et risikabelt foretagende – At tale om børn i børnelitteraturforskningen* i tidskriftet *Passage*, der i 2016 havde et tema-nummer om børnelitteratur.